

ULV I NORGE PR. 30. APRIL 2018

FORELØPIGE KONKLUSJONER FOR VINTEREN 2017-2018

RAPPORT 4

Bakgrunnen for denne foreløpige statusrapporten om ulv i Norge er pågående og mangeårige felles svensk-norske bestandsregistreringer av ulv i vinterhalvåret. Resultatene er foreløpige og gir et sammendrag over det som til nå er dokumentert og kartlagt om ulvens status i Norge vinteren 2017-2018. Resultatene i denne rapporten bygger på systematiske sporinger av ulv på snø gjennomført av Statens naturoppsyn (SNO) og Høgskolen i Innlandet, DNA-analyser ved Rovdata av innsamlet genetisk materiale, informasjon om døde ulver og mer tilfeldige ulvemeldinger som er kvalitetssikret og kan skilles fra andre ulver på annen måte, der alt er innlagt i Miljødirektoratets Rovbase. Pågående registreringer av ulv er en del av Det nasjonale overvåkingsprogrammet for store rovdyr i Norge.

Mer detaljer om bakgrunn og metodikk som brukes i ulveregistreringene finnes i den offisielle sluttrapporten fra forrige vinter: Swensson m.fl. 2017: Inventering av varg vinteren 2016-2017. Bestandsstatus för stora rovdjur i Skandinavien, 1-2017, 49s. Rovdata, Viltskadecenter og Høgskolen i Hedmark. Denne og andre årlig utgitte statusrapporter fra perioden 1998-2016 er tilgjengelige på hjemmesidene til Rovdata (<http://www.rovdata.no>), Høgskolen i Innlandet (www.inn.no), Det Skandinaviske Ulveforskningsprosjektet - SKANDULV (<http://www.slu.se/skandulv>) og Viltskadecenter (SLU) (<http://www.slu.se/viltskadecenter>). Når det gjelder metoder som blir brukt i registreringene henvises også til felles svensk-norske instruksjoner ved Rovdata (<http://www.rovdata.no/Instrukser.aspx>). Sluttrapporten med endelige konklusjoner om bestandsstatus for ulv i Norge og Skandinavia vinteren 2017-2018 er ferdigstilt i fellesskap med svenske kollegaer til 1. juni 2018.

Antall ulver

For registreringssesongen 1. oktober – 31. mars 2017-2018 ble det dokumentert totalt 115-116 ulver i Norge, hvorav 70-71 med helnorsk tilhold og 45 med tilhold på begge sider av riksgrensen (Tabell 1). Når de 28 ulvene som er kjent avlivet i samme periode blir trukket fra, er det i vinter totalt påvist 87-88 ulver med helnorsk tilhold eller med tilhold i revir på tvers av riksgrensen (Tabell 1; Figur 1), noe som er 2-7 færre enn de 89-95 ulvene som pr. april forrige vinter ble påvist med helt eller delvis tilhold i Norge etter at 12 avlivede var fratrukket (inkludert én med tilhold på begge sider av riksgrensen som ble avlivet i Sverige).

Ulv i fylker uten ulvesone

Utbredelsen av ulv i Norge i vinter var i hovedsak konsentrert til innenfor ulvesonen, eller i kort avstand utenfor fylkene som har denne sonen. Disse er Hedmark, Akershus/Oslo og Østfold og utgjør 11 prosent av Norges landareal. Med ett unntak ble det ikke dokumentert ulv i Norge utenfor fylkene med norsk ulvesone. Med dette ene unntaket var det i vinter ned andre ord ikke mulig å påvise ulv i ca. 90 prosent av Norges areal. Unntaket var en ulv i Hedmark som seinere ble påvist i Oppland, for deretter å returnere til Hedmark hvor den kort etter ble skutt (Tabell 1). Også vinteren 2016-2017 ble det til sammenligning dokumentert få ulver utenfor fylkene med ulvesone. Da var det kun mulig å påvise to ulver innenfor de resterende 90 prosent av Norges areal. Disse ble den gang raskt skutt i oktober i henholdsvis Aust-Agder og Nord-Trøndelag fylker.

Antall ulverevir

Med unntak av Koppangsreviret i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner, der et ulvepar ble avlivet ved lisensjakt før jul, ble alle vinterens ulverevir med flokker (familiegrupper) eller revirmarkerende par påvist med fullstendig eller delvis tilhold innenfor norsk ulvesone (Tabell 1, Figur 2). Sammenlignet med status pr. april forrige vinter (2016-2017) ble det nå i vinter (2017-2018) påvist én familiegruppe mer med helt eller delvis tilhold i Norge (en økning fra 12 til 13). Når det gjaldt tilsvarende endringer i antall revirmarkerende ulvepar mellom de to vintersesongene, ble det bekreftet ett par mindre nå sist vinter, med en reduksjon fra 9 til 8 par med helt eller delvis tilhold på norsk side av riksgrensen (Figur 1).

Antall ynglinger av ulv i Norge og grenserevir i 2017

Vinteren 2017-2018 er det bekreftet at valpekull av ulv i 2017 ble født i åtte helnorske og fem grenserevir. Tilsvarende antall ynglinger i 2016 var henholdsvis fire og sju valpekull. Med andre ord er det bekreftet flere ynglinger i helnorske revir i 2017 enn året før, mens færre valpekull ble født i grenserevir enn ett år tidligere. Når Stortingets beregning av bestandsmål for yngling legges til grunn, der yngling i grenserevir er satt til 0,5, tilsvarer dette en økning i antall ynglinger av ulv i Norge beregnet til 7,5 valpekull i 2016 til 10,5 valpekull i 2017.

Avlivede ulver

Etter at ulven hadde vært fredet i mer enn 30 år, ble det åpnet for lisensjakt (kvotebestemt jakt) på ulv i Norge for første gang vinteren 2004-2005. Deretter har lisensjakt vært den vanligste registrerte dødsårsak for ulv i Norge i vinterhalvåret. Vinteren 2017-2018 ble det for første gang åpnet for lisensjakt innenfor norsk ulvesone. Denne vinteren er det felt flere ulver i Norge ved lisensjakt enn noen gang tidligere (Figur 2). Totalt ble 24 ulver felt under vinterens lisensjakt, alle i Hedmark fylke.

Tispa i Koppangsparet som 25. oktober ble skutt under lisensjakt i Stor-Elvdal kommune, var genetisk viktig for den skandinaviske ulvestammen (et såkalt F1-individ), da hun var datter av en ny finsk-russisk ulv i det nå oppløste Tunturi-reviret i Sverige.

Bestandsutvikling for norsk delbestand

Når det gjelder bestandsutviklingen for ynglende, stasjonære ulver og antall registrerte valpekull, har norsk delbestand vært tilnærmet stabil eller i svak vekst i 17-årsperioden 1998/99-2014/15. Deretter har den norske delbestanden hatt en mer markert bestandsvekst i påfølgende 3-årsperiode, inklusivt siste registreringssesong vinteren 2017-2018 (Figur 3). Stortingets nåværende bestandsmål for ulv i Norge er 4-6 årlige valpekull, hvorav minst tre av kullene skal vokse opp i helnorske revir. De siste 20 årene har bestanden av ulv i Norge ligget både under og over dette bestandsmålet. I 10 av de første 11 vintrene lå delbestanden under målet, de siste tre sesongene lå delbestanden som nevnt over bestandsmålet og i de sju resterende lå delbestanden innenfor rammene av Stortingets nåværende bestandsmål (Figur 3).

Med vennlig hilsen

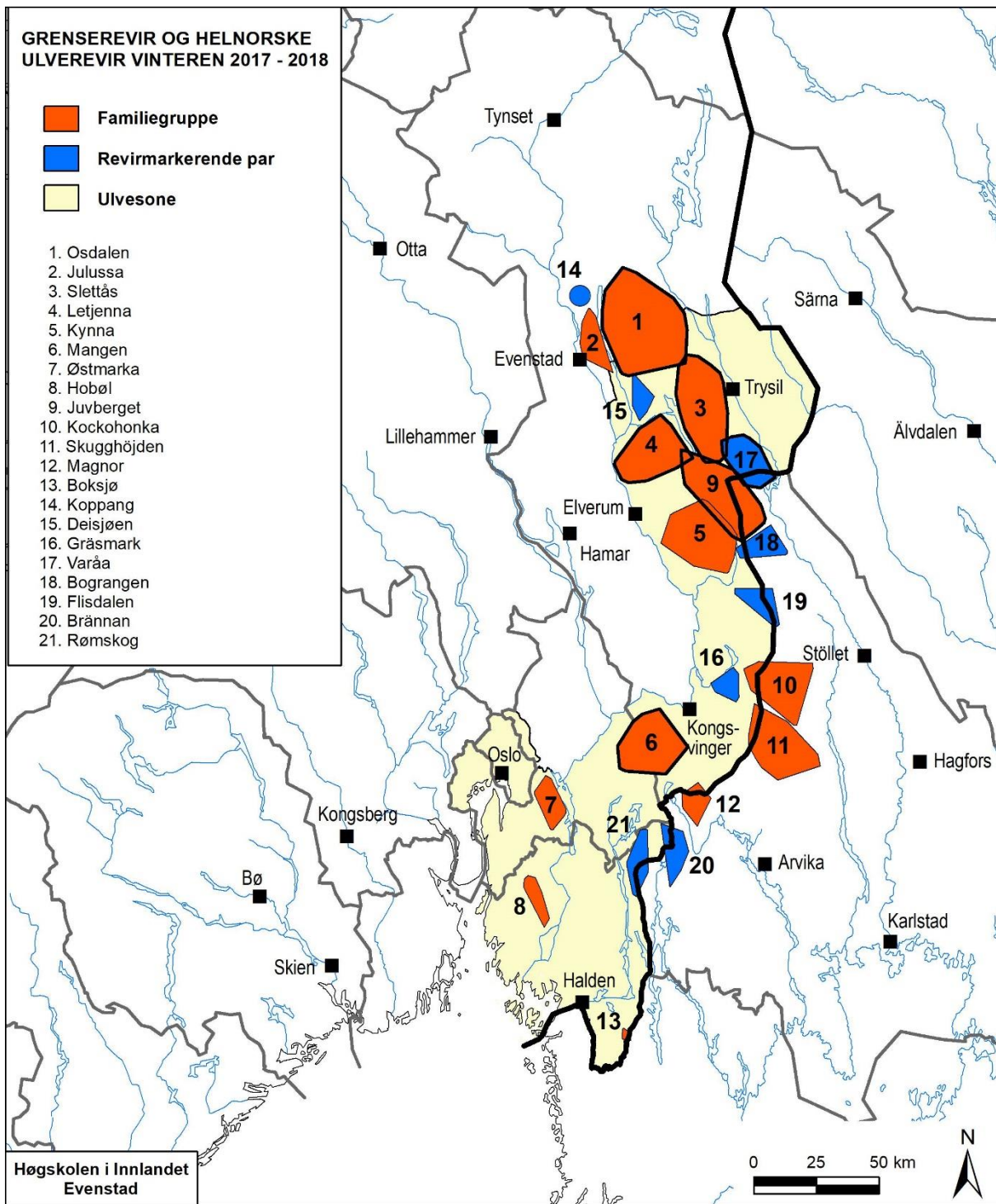
Petter Wabakken
Prosjektleder
Høgskolen i Innlandet
Avdeling for anvendt økologi og landbruksfag
Evenstad
2480 Koppang
Telefon: (+47) 97044518
E-mail: petter.wabakken@inn.no

Erling Maartmann
Feltkoordinator
Høgskolen i Innlandet
Avdeling for anvendt økologi og landbruksfag
Evenstad
2480 Koppang
Telefon: (+47) 48112070
E-mail: erling.maartmann@inn.no

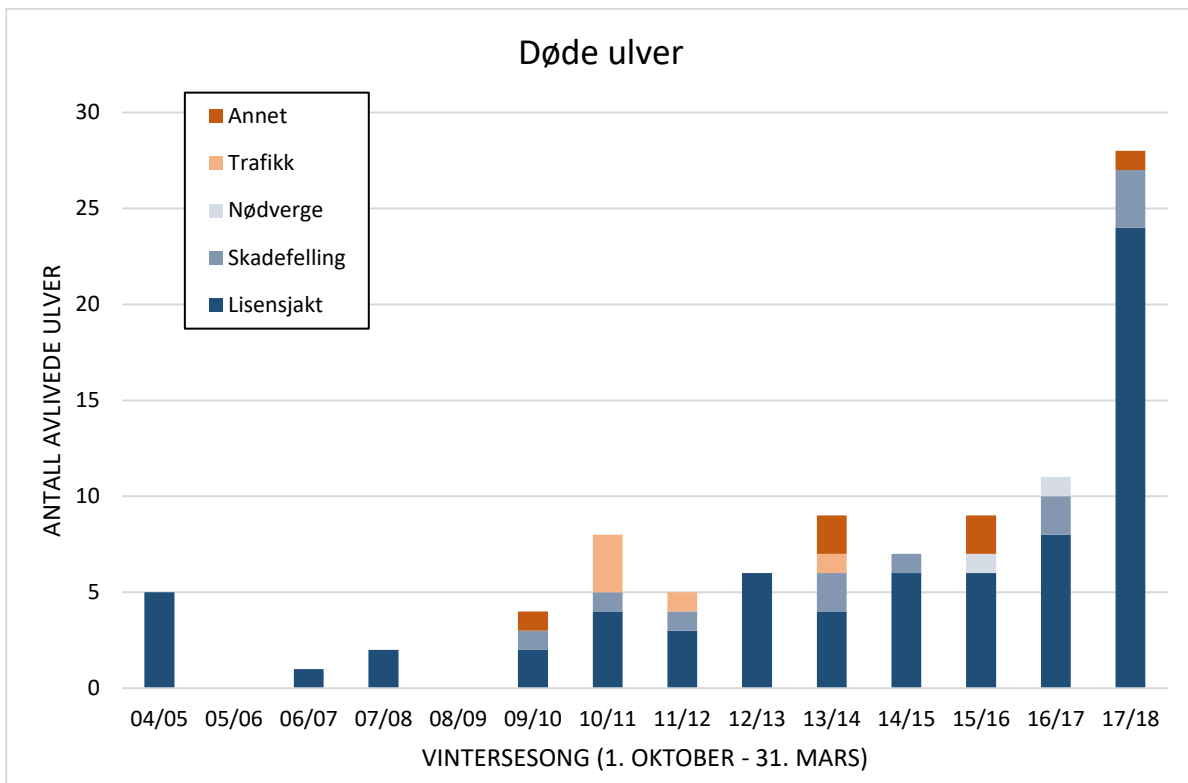
Tabell 1. Ulv dokumentert i Norge vinteren 2017-2018 med helnorsk tilhold (70-71) og med tilhold på begge sider av riksgrensen (45).

REVIR/ område	Revir nr	LAND	FYLKE/LÄN	Sosial status 2017-18	Kull født i 2017	Antall ulver 2017-18
Osdalen	1	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	12 ¹
Julussa	2	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	7 ²
Slettås	3	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	7
Letjenna	4	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	6
Kynna	5	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	5
Mangen	6	N	Akershus/Hedmark	Familiegruppe	Ja	5-6
Østmarka	7	N	Akershus	Familiegruppe	Ja	3
Hobøl	8	N	Østfold	Familiegruppe	Ja	4
Juvberget ³	9	N/S	Hedmark/Värmland	Familiegruppe	Ja	7 ⁴
Kockohonka	10	S/N	Värmland/Hedmark	Familiegruppe	Ja	8
Skugghöjden	11	S/N	Värmland/Hedmark	Familiegruppe	Ja	5
Magnor	12	S/N	Värmland/Hedmark	Familiegruppe	Ja	7
Boksjø	13	N/S	Østfold/V Götaland	Familiegruppe	Ja	6
Koppang	14	N	Hedmark	Revirmark. par	Nei	2 ⁵
Deisjøen	15	N	Hedmark	Revirmark. par	Nei	2
Gräsmark	16	N	Hedmark	Revirmark. par	Nei	2
Varåa	17	N/S	Hedmark/Värmland	Revirmark. par	Nei	2
Bogringen	18	N/S	Värmland/Hedmark	Revirmark. par	Nei	2
Flisdalen	19	S/N	Värmland/Hedmark	Revirmark. par	Nei	2
Brännan	20	S/N	Värmland/Østfold	Revirmark. par	Nei	2
Rømskog	21	N/S	Østfold/Värmland	Revirmark. par	?	2
Åmot/Ringebu/Ringsaker		N	Oppland/Hedmark	Stasjonær?	Nei	1 ⁶
Heggeriset		N	Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1 ⁷
Jordet-Evenstad		N	Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1 ⁸
Deset		N	Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1 ⁹
Åmot-Grue		N	Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1 ¹⁰
Rena vest		N	Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1 ¹¹
Starmoen		N	Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1
Stange-Grue vest		N	Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1 ¹²
Stange		N	Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1 ¹³
Kongsvinger Ø		N	Hedmark	Stasjonær	Nei	1
Värmland-Eidsk.		S/N	Värmland/Hedmark	Ikke stasjonær?	Nei	1
Eda-Kongsvinger Ø		N/S	Hedmark/Värmland	Stasjonær	Nei	1
Tresjøen		N	Akershus	Stasjonær	Nei	1
Aursmoen		N	Akershus	Ikke stasjonær?	Nei	1
Aurskog		N	Akershus	Ikke stasjonær?	Nei	1
Aurskog		N	Akershus	Ikke stasjonær?	Nei	1
Rødnes		N	Østfold/Akershus	Stasjonær	Nei	1
Totalt (inkl 28 døde)						115-116

1. Lisensjakt ti dyr 3-12.1.2018 og to dyr skadefelling 26.2.2018, Rendalen, 2. Lisensjakt fem dyr 1-5.1.2018, skadefelling et dyr 9.2.2018, Rendalen, Stor-Elvdal & Åmot, 3. Samme revir som tidligere i vinter ble kalt Flisberget, 4. Lisensjakt en hannvalp fra reviret felt i Våler, 6.1.2018, 5. Lisensjakt to dyr 25.10.2017, Stor-Elvdal, 6. Lisensjakt tisper 18.3.2018, Ringsaker, 7. Lisensjakt tisper 29.10.2017, Engerdal, 8. Skadefelling tisper 26.2.2018, Rendalen, 9. Lisensjakt tisper 4.1.2018, Åmot, 1,5-årig avkom Osdalen, 8 km utenfor reviret, 10. Tisper funnet død Elverum, antatt dødsdato 18.3.2018, 11. Lisensjakt hann 28.10.2017, Åmot, 12. Lisensjakt tisper 30.1.2018, Grue, 13. Lisensjakt hann 4.10.2017, Stange.

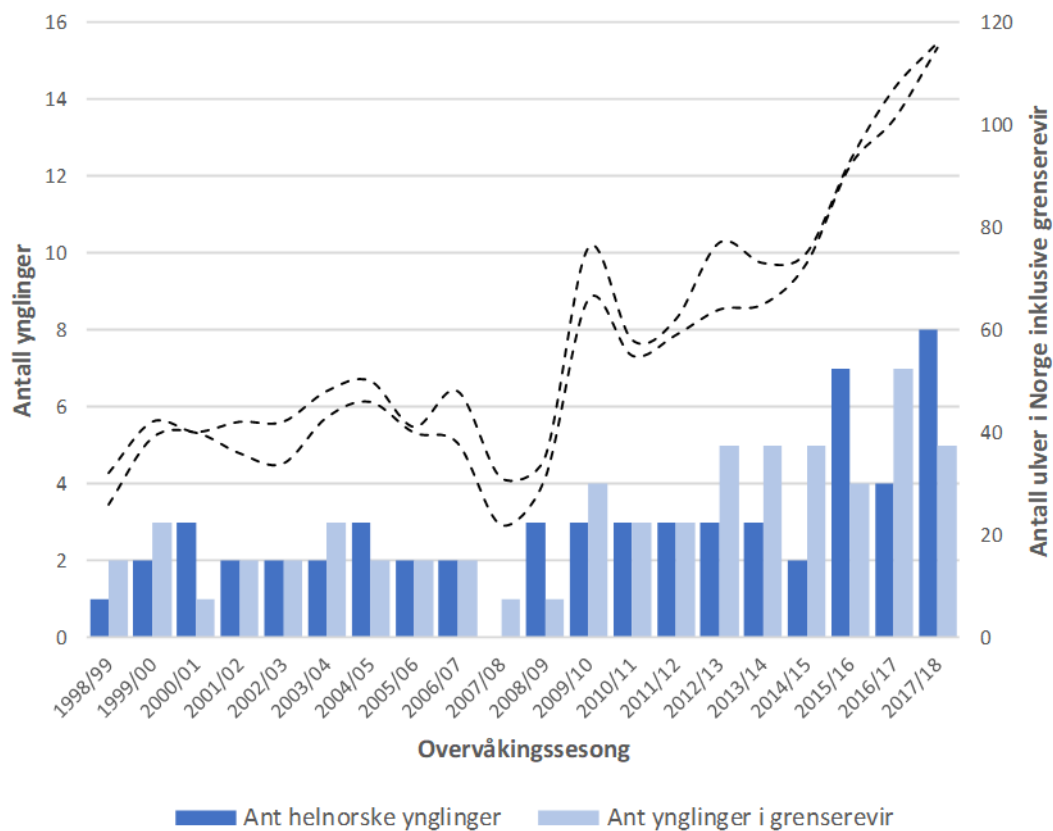

Figur 1. Utbredelse av helnorske og svensk-norske ulverevir kartlagt vinteren 2017-2018, basert på kvalitetssikrede opplysninger hentet fra Miljødirektoratets Rovbase. De oppgitte revirgrenser er *minimumsgrenser*.

Figur 2. Antall ulver avlivet i Norge de siste 14 registreringssesongene i vinterhalvåret (1. oktober – 31. mars) etter at det ble åpnet for lisensjakt i 2004, fordelt på lisensjakt, skadefelling, nøddverge, trafikk og andre dødsårsaker.

Bestandsutvikling av ulv i Norge

Figur 3. Bestandsutvikling av ulv i Norge inklusive grenserevir, illustrert som antall valpekull (ynglinger) og antall individer (stiplede linjer; min-max), som er talt opp de enkelte vintrene i 20-årsperioden, 1998/99 – 2017/18.